

СТАНОВИЩЕ

От: доц. д-р Марин Стефанов Маринов

Стопанска академия „Д. А. Ценов“ Свищов

Област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление: 3.8 Икономика

Научна специалност: „Финанси, парично обращение, кредит и застраховка (Финанси)“

Относно: конкурси за академична длъжност „доцент“ (две места) по област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление: 3.8 Икономика, научна специалност „Политическа икономика“ за нуждите на катедра „Обща теория на икономиката“, обявен в Държавен вестник, бр. 32 /15.04.2025 г.

1. Представяне на кандидатите

За участие в конкурса документи са подали трима кандидати – гл. ас. д-р Александрина Борисова Александрова, гл. ас. д-р Танер Мустафов Исмаилов и гл. ас. д-р Тания Пламенова Тодорова - главни асистенти в катедра „Обща теория на икономиката“ на факултет „Финанси“ при Стопанска академия „Д. А. Ценов“ Свищов. Представените от кандидатите трудове и документи покриват задължителните минимални национални изисквания в Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и правилника за прилагането му, и отговарят на допълнителните изисквания съгласно Правилника за развитие на академичния състав в Стопанска академия „Д. А. Ценов“ за заемане на академичната длъжност „доцент“ в професионално направление 3.8. Икономика.

2. Основание за написване на становището

Становището е изготвено на основание на решение от Протокол №1/ 19.06.2025 г. от заседанието на научното жури, формирано със Заповед № 475/12.06.2025 г. на Ректора на Стопанска академия „Д. А. Ценов“ Свищов.

3. Персонална характеристика на кандидатите

Главен асистент д-р Александрина Борисова Александрова е родена на 30 ноември 1989 г. в гр. София. През 2008 г. завършва средно образование в Професионална гимназия по икономика и управление гр. Русе със специалност „Икономика и управление“ и придобита професионална квалификация за счетоводител. От 2008 г. в Стопанска академия изучава две специалности в ОКС „Бакалавър“ – „Финанси“ и „Счетоводство и контрол“. През 2013 г. завършва обучението си в академията с ОКС „Магистър по икономика“, по две специалности - Финанси, МП „Финансов мениджмънт“ и Счетоводство, МП „Счетоводство и одит в нефинансовите предприятия“. През 2017 г. защитава дисертационен труд на тема „Оптимизиране на данъчната система в Република България“ по докторска програма „Финанси, парично обращение, кредит и застраховка (Финанси)“. От 2021 г. изучава специалност „Право“ в Русенски университет „Ангел Кънчев“. От 2017 г. е назначена в Института за научни изследвания в Стопанска академия на длъжността „Изследовател R1“, а от 2021 г. заема длъжността „Изследовател R2“. От 2013 г. до 2022 г. е хоноруван асистент към катедра „Финанси и кредит“ в Стопанска академия. От 2017 г. е лицензиран обучител към ЦПО в Стопанска академия. През 2022 г. е назначена на длъжността „Асистент“ към катедра „Обща теория на икономиката“, а от 2023 г. е „Главен асистент“ към същата катедра. От 2021 г. гл. ас. д-р Александрина Александрова е Секретар на Съвета на научните секретари в Стопанска академия. От същата година е привлечена като гост-лектор в университета Baltic International Academy в Рига, Латвия. От 2022 г. е основател и Мениджър „Развитие“ на НПО „Алианс за устойчиво регионално развитие“. От 2023 г. е назначена като Външен експерт (оценител) към Центъра за развитие на човешките ресурси (ЦРЧР) в България, от същата година е и Външен оценител по Плана за възстановяване и устойчивост по реда на чл. 15 от постановление № 23 на Министерския съвет. От 2024 г. е главен координатор на Института за научни изследвания към Стопанска академия. Владее английски, испански, руски и немски език.

Главен асистент д-р Танер Мустафов Исмаилов е роден на 7 юли 1981 г. в гр. Свищов. През 2000 г. завършва средно образование в Държавна търговска гимназия – „Димитър Хадживасилев“ – гр. Свищов, специалност „Банково,

застрахователно и осигурително дело“. През 2005 г. завършва обучението си в Стопанска академия „Д. А. Ценов“ с образователно – квалификационна степен „Магистър по икономика“, спец. Финансов контрол. През 2017 г. придобива втора магистърска степен в Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“ - специалност „Езиково обслужване на туризма и бизнеса“ (Турска филология). През 2015 г. защитава дисертационен труд на тема „Подходното неравенство в България и възможности за развитие на малкия бизнес“ в докторска програма „Политическа икономия“, към катедра „Обща теория на икономиката в “Стопанска академия „Д. А. Ценов“. От 2012 г. до момента заема последователно длъжностите хоноруван асистент, асистент и главен асистент в катедра „Финанси и кредит“ и в катедра „Обща теория на икономиката“ при СА „Д. А. Ценов“. В периода 2019 - 2020 г. заема длъжността Секретар УМОА на МП "Финансово управление в публичния сектор" към катедра „Финанси и кредит“.

Танер Исмаилов притежава богат практически и професионален опит в областта на финансите и застраховането. От 2020 до момента работи като “Помощник брокер“ в „Мусала иншурънс брокер“ ООД, Варна. В периода от 2009 г. до 2013 г. вкл. работи като кредитен консултант и мениджър в няколко нефинансови банкови институции ("Изи Асет Мениджмънт" АД – София, "Кредибул" ЕАД – София и "Микро кредит" ЕАД - София). Голям практически опит придобива в сферата на митническата политика в периода 2000 г. – 2007 год., като митнически представител в „Булкарго ООД“ – Варна. Владее турски и английски език.

Гл. ас. д-р Тания Пламенова Тодорова е родена на 13 май 1978 г. През 1998 г. завършва средното си образование в Бизнес-езикова гимназия „Интелект“ гр. Плевен със специалност „Икономика с английски език“. През 2003 г. завършва обучението си в Стопанска академия „Д. А. Ценов“ с образователно – квалификационна степен „Магистър по икономика“, спец. Международен бизнес и мениджмънт. От 2003 г. до 2006 г. е Бизнес секретар-сътрудник в „Свилоса“ АД гр. Свищов. През 2012 г. защитава дисертационен труд на тема: „Ефективност на публичните разходи в българската икономика (Макроикономически аспекти)“ по докторска програма „Политическа икономия“, към катедра „Обща теория на икономиката в “Стопанска академия „Д. А. Ценов“. От 2006 г. до момента заема последователно длъжностите асистент, старши асистент и главен асистент в катедра „Обща теория на икономиката“ при СА „Д. А. Ценов“. В

периода 2016 - 2020 г. заема длъжността доцент към катедра „Финанси“ във Висше училище по агробизнес и развитие на регионите гр. Пловдив. От 2016 г. до 2024 г. е и научен секретар на катедра „Обща теория на икономиката“. Гл. ас. д-р Тодорова владее английски и немски език.

4. Общо описание на трудовете, с които кандидатите участват в конкурса

Гл. ас. д-р Александрина Борисова Александрова представя за конкурса като автор 53 броя публикации, които са различни от представените за придобиване на ОНС „Доктор“. Самостоятелни публикации: 18, в съавторство е представила 35. Съществен акцент в публикационната ѝ активност представлява броя участия в публикувани **монографични трудове – 5**, от които **1 самостоятелна и 4 в съавторство**, в които е публикувала общо **6 самостоятелни глави**. За участие в конкурса, гл. ас. д-р Александрина Александрова е представила и **7 статии и доклади**, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация (**Scopus, Web of Science**) и **3 студии**, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация (**Scopus, Web of Science**), което прави общ брой от 10 публикации в посочените бази.

Гл. ас. д-р Танер Мустафов Исмаилов представя за конкурса като автор 26 броя публикации, които не се повтарят с публикациите за придобиване на ОНС „Доктор“. Самостоятелни публикации: 6, в съавторство 20. На български език: 6, на английски език: 20. Публикации в конференции: 12, от които 9 в чужбина; **6 статии** в чуждестранни списание; **4 студии** в чуждестранни списания; **монографии: 3**, от които една самостоятелна и 2 в съавторство, от които 1 в чужбина индексирани в Scopus. Трябва да се отбележи, че от представените публикации **8 са индексирани** в световните наукометрични бази, както следва - 4 индексирани в **Scopus** и 4 в **Web of science**.

Представената научна продукция съдържа: Монографии 3 бр.; Книга на база дисертационен труд – 1 бр.; Студии в чужбина – 4 бр.; Статии в чужбина – 6 бр.; Научни доклади – 12 бр., от които 9 в чужбина и 3 в България.

Гл. ас. д-р Таня Пламенова Тодорова представя за участие в конкурса като автор 30 броя публикации, които са различни от приложените за придобиване на ОНС „Доктор“. От тях - самостоятелни публикации: 21, в съавторство 9. От представените

публикации 2 са индексирани в наукоментричните бази **Scopus/Web of science**. Трябва да се отбележи, че 1 от индексираните ѝ публикации не е в направление 3.8 Икономика съгласно Матрицата на съответствието между научните области в Скопус и професионалните направления, използвана при изчисляването на индикаторите за наука по данни от Скопус. От представените за рецензиране трудове 6 са публикувани в чужбина. Представената научна продукция съдържа: Монографии 1 бр.; Книга на база дисертационен труд – 1 бр.; статии и доклади – 24 бр. (от които **2 статии, индексирани в Scopus/Web of Science**) и студии – 4 бр.

5. Обща характеристика на научната и преподавателската дейност на кандидатите

А. Научна дейност

Гл. ас. д-р **Александрина Борисова Александрова** е участвала в 34 национални и международни научни форуми, организирани и проведени, както във водещи университети и научни организации в България, така и в чужбина. Член е на организационния комитет на Международна научно-практическа конференция на тема „Кръговата икономика в контекста на релацията Индустрия 4.0 – Общество 5.0“, организирана от Стопанска академия „Д. А. Ценов“ Свищов, България с осигурено финансиране от Фонд „Научни изследвания“ при МОН.

Гл. ас. д-р **Александрина Александрова** притежава значителна експертиза в областта на управлението и администрирането на научни, научноизследователски, образователни и инфраструктурни проекти. Била е ръководител на 1 на национален научен проект със заглавие: „Фискална дисциплина и/или повишаване фискалния капацитет на Република България?“, № КП-06 ПМ35/5 от /09/2019; финансиран от Фонд „Научни изследвания“ при МОН ”Конкурс за финансиране на фундаментални изследвания на млади учени и постдокторанти – 2019 г.“ и 2 международни проекта – 1 научен (за създаване на междуниверситетска научна мрежа и насърчаване на научния обмен) и 1 образователен, съотв. проект „Central European Network for Sustainable and Innovative Economy“ (CENetSIE) с бенефициер Познански университет за икономика и бизнес, финансиран от полската национална агенция за академичен обмен и проект: 2023-1-BG01-KA122-ADU-000143993 „Learn (out) to grow (up)“,

бенефициер – Алианс за устойчиво регионално развитие финансиран по Програма Еразъм+. В качеството си на експерт и координатор е участвала в изпълнението на още 10 национални научни или образователни проекти и 17 международни научни или образователни проекти. Посочената експертиза се потвърждава и от факта, че д-р Александрова е Главен координатор на Института за научни изследвания в Стопанска академия, чиято основна дейност съгласно Правилника за дейността на Стопанска академия е да администрира и координира научноизследователската и проектна дейност във висшето училище, както и от това, че в качеството си на Външен експерт (оценител) към ЦРЧР тя оценява проектни предложения в сферата на образованието, кандидатстващи за финансиране по Програма Еразъм+. От представените за участие в конкурса документи става ясно, че в повече от 2/3 от екипите за изпълнение на гореизброените проекти са включени и студенти, докторанти и млади учени, което потвърждава високата ангажираност на кандидата към насърчаване развитието на научноизследователския потенциал на посочените групи, а също така са атестат за способността ѝ да организира и ръководи научни екипа и да създава и администрира научни мрежи.

Гл. ас. д-р Танер Мустафов Исмаилов е участвал в 12 национални и международни научни форуми, 9 от които в чужбина, 1 организиран от СА „Д. А. Ценов“- Свищов, където участва в Организационния комитет; 1 организиран от Университет за национално и световно стопанство - София; 1 организиран от Икономически университет – Варна. Гл. ас. д-р Исмаилов има участия в над 15 национални и международни проекта (научноизследователски и инфраструктурни). Прави впечатление успешно приключил научноизследователски проект финансиран от Фонд „Научни изследвания“ (ФНИ) през 2022 год. Освен това внимание заслужава факта, че е оценител към ФНИ от 2024 г. От 2022 год. е съосновател и пълноправен член на сдружение „Алианс за устойчиво развитие“. От 2018 год. е член на Съюза на учените в България.

Също така е бил научен ръководител на 7 дипломанта за придобиване на ОКС „Магистър“ в периода 2020 – 2023 год. През 2018 г. кандидатът е научен ръководител на студент Глория Кончарска, която публикува статия в престижното списание I-Customs Journal. Танер Исмаилов е деен участник като младежки лидер и ментор в различни проекти по програма „Еразъм+“. По проект „Фискална дисциплина и/или повишаване фискалния капацитет на Република България“ към ФНИ, Танер Исмаилов има съвместна публикация със студент Виктория Бъзинска. От представените за

участие в конкурса документи става ясно, че в значителна част от екипите за изпълнение на посочените проекти са включени и студенти, докторанти и млади учени, което е атестат за ангажираността на кандидата към насърчаване развитието на научноизследователския потенциал на студентите, докторантите и младите учени в Стопанска академия и за осигуряването на менторство и научно ръководство.

Съгласно предоставените за участие в конкурса документи, **гл. ас. д-р Таня Пламенова Тодорова** е участвала в 2 национални и международни научни форума, 1 от които в чужбина (гр. Ниш, Сърбия) и 1 организиран от УНСС – София. Гл. ас. д-р Таня Тодорова е участвала в изпълнението на 3 научноизследователски проекта като е важно да се отбележи, че е била ръководител на 1 от тях. Ангажирана е в 5 проекта за преподавателска мобилност по Програма Еразъм +. От представените за участие в конкурса документи не става ясно дали в екипите за изпълнение на тези проекти са включени и студенти, докторанти и млади учени. Акцент в научноизследователската дейност на кандидата е, че през периода от 2016 г. до 2024 г. е заемала длъжността „Научен секретар“ на катедра „Обща теория на икономиката“ при Стопанска академия.

Б. Преподавателска дейност

Гл. ас. д-р Александрина Александрова притежава повече от 10 години опит като преподавател в т.ч. хоноруван асистент към катедра „Финанси и кредит“ в Стопанска академия, асистент и главен асистент в катедра „Обща теория на икономиката“ и лицензиран обучител към ЦПО в академията. Водила е лекции, семинарни занятия, квалификационни курсове и обучения пред студенти в ОКС „Бакалавър“ и „Магистър“ и др. обучаеми. От 2021 г. до момента е и гост лектор в Baltic International Academy – в Рига, Латвия, където води 4 лекционни курсове на английски език пред студенти в ОКС Бакалавър и Магистър. Д-р Александрова е и лектор, автор на обучителни курсове и обучител по теми свързани с лидерството, женското предприемачество, застъпничеството, гражданското образование, европейското гражданство и др., които представя пред различни целеви групи обучаеми в т.ч. ученици, младежи и възрастни. Представените за рецензиране учебници и учебни материали, както и справките за академична заетост свидетелстват, че кандидатът покрива предвидените изисквания в ЗРАС, ППЗРАС и Правилника за развитие на академичния състав в Стопанска академия.

Гл. ас. д-р Танер Исмаилов има над 10 годишен трудов стаж в катедра „Обща теория на икономиката и “катедра „Финанси и кредит” към СА „Д. А. Ценов” Свищов, където провежда занятия със студенти в ОКС „Бакалавър“ и „Магистър“. В периода 2012 – 2015 год. е хоноруван преподавател към СА „Д. А. Ценов” Свищов, като води семинарни занятия и изнася лекции пред студенти в ОКС „Бакалавър“ и „Магистър“ по дисциплините Микроикономика, Макроикономика и Мита и митническа политика. От 2021 год. е водещ лектор към „Център за следдипломно и факултативно обучение“ към специализация „Застраховане“ по дисциплините „Цени и ценообразуване“ и „Финанси и финансови отношения“, а от 2023 год. и към специализация „Екопредприемачество“ по дисциплините „Устойчиво потребление на домакинствата“ и „Ограничения и възможности за развитие на екопредприемачески бизнес“. Също така кандидатът изнася лекционни курсове на английски език по дисциплините „Икономикс“, „Ценови мениджмънт“, „Въведение във финансите“, „Техника на данъчното облагане“ и др. Г-н Исмаилов е лектор по теми свързани с гражданското образование, европейското гражданство, младежката активност и борбата с дезинформацията, които представя пред ученици, студенти, докторанти и младежи. Представените за рецензиране учебници и учебни материали, както и справките за академична заетост свидетелстват, че кандидатът отговаря на изискванията, предвидените в ЗРАС, ППЗРАС и Правилника за развитие на академичния състав в Стопанска академия.

Гл. ас. д-р Тания Пламенова Тодорова притежава значителен преподавателски опит като асистент, старши асистент и главен асистент в Стопанска академия и като доцент във ВУАРР като в стопанска академия той е над 18 години. Водила е лекции и семинарни занятия пред студенти в ОКС Бакалавър и Магистър на български и английски език по множество дисциплини, сред които: Микроикономика, Макроикономика, Икономикс, Икономически теории, Приложна икономика, Сравнителни икономически системи, Стопанска конюнктура, Световна икономика и др. Представените за рецензиране учебници и учебни материали, както и справка за академична заетост свидетелстват, че кандидатът отговаря на изискванията, посочени в ЗРАС, ППЗРАС и Правилника за развитие на академичния състав в Стопанска академия.

6. Характеризиране на научните приноси

Представените за участие в конкурса публикации демонстрират мултидисциплинарност и задълбочено познаване в изследваните от гл. ас. д-р **Александрина Борисова Александрова** научни области. Основните резултати тематично се открояват в следните основни направления:

Финансова грамотност

Като представители на този тип публикации се включват посочените в списъка с публикации разработки, а именно: ФИНАНСОВА ГРАМОТНОСТ В БЪЛГАРИЯ, RELATION BETWEEN FINANCIAL LITERACY AND CARBON FOOTPRINT; IMPROVING FINANCIAL LITERACY AS A PREREQUISITE FOR INCREASING FISCAL CAPACITY: THE BULGARIAN CASE; Sustainable Households Financial Behaviour in EU and Implications on Developing Financial Literacy, Digital Financial Literacy in a Post-Covid World вкл. хабилитационният труд на кандидата. Впечатление прави актуалността и тематиката на представения за рецензиране монографичен труд на д-р Александрова със заглавие: „Финансова грамотност в България“. Тази тема е с подчертана икономическа и социална значимост и оказва съществено въздействие върху благосъстоянието на домакинствата. В изследването се анализират данни от проведено през 2024 г. авторово анкетно проучване.

Публични финанси, данъчна политика и фискална конвергенция в ЕС

Като представители на този тип публикации се включват посочените в списъка с публикации разработки, а именно: Fiscal responsibility - necessity vs. obligation. The EU case, COMPARING THE FISCAL GOVERNANCE FRAMEWORKS OF THE USA AND THE EU, FINANCIAL RESOURCES OF MUNICIPALITIES IN BULGARIA AND EUROPEAN UNION COUNTRIES, IMPROVING FINANCIAL LITERACY AS A PREREQUISITE FOR INCREASING FISCAL CAPACITY: THE BULGARIAN CASE, Еволюция на данъчната система в България, WHY STUDYING THE BULGARIAN FISCAL CAPACITY IS IMPORTANT?, РАМКИ ЗА ФИСКАЛНО УПРАВЛЕНИЕ НА САЩ И ЕС ИЛИ КОГА ДЕЦЕНТРАЛИЗИРАНАТА ФИСКАЛНА ДИСЦИПЛИНА РАБОТИ?, Данъчни тенденции в Европейския съюз в областта на личното подоходно облагане (2010 г. – 2017 г.), Taxation of interest income in the European Union, Историческа

обусловеност на данъчната хармонизация в рамките на Европейския съюз, Международна и национална трактовка на данъка върху доходите от лихви на физически лица, Специфика в регламентирането на данъчната система на Република България, Спогодбите за избягване на двойното данъчно облагане - фактор за насърчаване на конкурентоспособността и международната търговска дейност, Фискалната консолидация в рамките на Европейския съюз - необходимост и/или предизвикателство, Фискална дисциплина и/или повишаване фискалния капацитет в Република България?

Икономически растеж, дигитализация, устойчиво развитие и изкуствен интелект

Като представители на този тип публикации се включват посочените в списъка с публикации разработки, а именно: ФИНАНСОВА ГРАМОТНОСТ В БЪЛГАРИЯ (Монография), RELATION BETWEEN FINANCIAL LITERACY AND CARBON FOOTPRINT: REVIEW ON IMPLICATIONS FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT, ДИГИТАЛНА ФИНАНСОВА ГРАМОТНОСТ И УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ – ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И ПЕРСПЕКТИВИ, Enhancing E-commerce with Artificial Intelligence Applications for Better Customer Experience, ARTIFICIAL INTELLIGENCE APPLICATION IN HUMAN RESOURCES MANAGEMENT, Recurrent Neural Networks for Forecasting Social Processes, REVIEW OF AI-DRIVEN SOLUTIONS IN BUSINESS VALUE AND OPERATIONAL EFFICIENCY, Кръговата икономика в контекста на релацията Индустрия 4.0 - Общество 5.0, The Digital Transformation - Effects in the Field of Labour and Education, A Survey on AI Implementation in Finance, (Cyber) Insurance and Financial Controlling, FISCAL SUSTAINABILITY AND FISCAL RISK IN THE EU: FORECASTS AND CHALLENGES IN TERMS OF COVID-19, Digital Financial Literacy in a Post-Covid World:, ИЗПОЛЗВАНЕ НА ДЪЛБОКИ НЕВРОННИ МРЕЖИ ЗА ОТКРИВАНЕ НА ИЗМАМИ С КРЕДИТНИ КАРТИ, Мултимедийните технологии - предпоставка за повишаване ефективността на процеса на обучение на студентите, Изкуственият интелект в икономическата перспектива

Европейски фондове, управление на проекти и финансиране в ЕС

Като представители на този тип публикации се включват посочените в списъка с публикации разработки, а именно: INTEGRATING CRISIS MANAGEMENT MECHANISMS IN EUROPEAN COHESION POLICY, ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ИНТЕГРИРАНИТЕ ТЕРИТОРИАЛНИ ИНВЕСТИЦИИ ВЪРХУ РЕГИОНАЛНОТО РАЗВИТИЕ – УРОЦИТЕ, КОИТО НАУЧИ ЕВРОПА, ЧРЕЗ ИНТЕГРИРАН ПОДХОД В РЕГИОНАЛНОТО РАЗВИТИЕ КЪМ ПО-СБЛИЖЕНА ЕВРОПА

Бюджетно управление и ефективност на публичния сектор

Като представители на този тип публикации се включват посочените в списъка с публикации разработки, а именно: Fiscal responsibility - necessity vs. obligation. The EU case, COMPARING THE FISCAL GOVERNANCE FRAMEWORKS OF THE USA AND THE EU, FINANCIAL RESOURCES OF MUNICIPALITIES IN BULGARIA AND EUROPEAN UNION COUNTRIES, WHY STUDYING THE BULGARIAN FISCAL CAPACITY IS IMPORTANT?, РАМКИ ЗА ФИСКАЛНО УПРАВЛЕНИЕ НА САЩ И ЕС ИЛИ КОГА ДЕЦЕНТРАЛИЗИРАНАТА ФИСКАЛНА ДИСЦИПЛИНА РАБОТИ? / FISCAL GOVERNANCE FRAMEWORKS OF THE USA AND THE EU OR WHEN DOES DECENTRALISED FISCAL DISCIPLINE WORK?, FISCAL SUSTAINABILITY AND FISCAL RISK IN THE EU: FORECASTS AND CHALLENGES IN TERMS OF COVID-19, THE BANK INSOLVENCY: FROM LEHMAN BROTHERS TO COVID-19 (INTERNATIONAL REMARKS AND NATIONAL PECULIARITIES), Фискалната консолидация в рамките на Европейския съюз - необходимост и/или предизвикателство, Фискална дисциплина и/или повишаване фискалния капацитет в Република България?

Пазар на труда, образование и регионално развитие

Като представители на този тип публикации се включват посочените в списъка с публикации разработки, а именно: Self-assessment of Economics Students' Readiness to Enter the Labour Market in Bulgaria, Study of the Future Economists' Skills for Realization in the Modern Labour Market, The Digital Transformation - Effects in the Field of Labour and Education, Готовност на студентите-икономисти от висшите училища в Северен централен район на планиране за реализация на трудовия пазар в условията на дигитална трансформация, Модел за социално-икономическо развитие на българското Придунавие, Социално-икономическо развитие на българското Придунавие - тенденции и перспективи, Dimensions of The youth unemployment problem within The European Union through The Last Decade, Youth unemployment within the European Union through the last decade, Проблемът „образование“ в Европейската общност, Младежката безработица в България - тенденции и механизми за нейното преодоляване, ACHIEVING BULGARIAN AND ROMANIAN NATIONAL EMPLOYMENT GOAL IN THE CONTEXT OF THE EUROPE 2020 STRATEGY – EXPECTATIONS VS. REALITY, Напредък на Република България към постигане на националните цели по стратегията за растеж и заетост на Европейския съюз „Европа 2020“, Участие на бизнеса в учебния процес - модели за партньорства

Регионален анализ и туризъм

Като представители на този тип публикации се включват посочените в списъка с публикации разработки, а именно: CHANGES IN THE CLIMATE ATTRACTIVITY FOR TOURISM ALONG THE ROMANIAN-BULGARIAN NATURAL BORDER DANUBE, Анализ на базисни показатели относно туризма в страните членки на Европейския съюз

По области най-значимите приноси на кандидата се свеждат до:

Финансова грамотност: Извършена е оценка на финансовата грамотност в България, подчертавайки ролята на образованието. Доказана е пряка връзка между образователната степен и финансовите познания. Разработени са препоръки за национална стратегия за финансова грамотност, включваща интегриране в образованието и развитие на дигитална финансова грамотност. Анализирано е въздействието на финансовата грамотност върху икономическата стабилност и устойчивото развитие, както и връзката с карбоновия отпечатък и емпирично е изведена зависимост между тях.

Публични финанси, данъчна политика и фискална конвергенция в ЕС: Проучени са данъчните системи и фискалната политика в ЕС, идентифицирани са предизвикателства пред фискалната конвергенция и са предложени мерки за координиране и хармонизиране на данъчните политики. Изследвано е влиянието на фискалните политики върху икономическия растеж и инфлацията. Изследвана е и адаптацията на данъчните системи към цифровата трансформация.

Икономически растеж, дигитализация, устойчиво развитие и изкуствен интелект: Изследвано е влиянието на изкуствения интелект, иновациите и дигитализацията върху икономиката. Проучен е потенциалът на блокчейн технологията и криптовалутите. Идентифицирани и изследвани са приложения на изкуствения интелект във финансовата сфера и са предложени решения за неговото интегриране.

Европейски фондове, управление на проекти и финансиране в ЕС: Оценена е ефективността на европейските фондове и е извършен задълбочен анализ на усвояването на ЕСИФ в България. Идентифицирани са добри практики и предизвикателства, предлагайки мерки за подобряване на ефективността.

Бюджетно управление и ефективност на публичния сектор: Изследвано е въздействието на кризи (като COVID-19) върху публичните финанси. Извършен е сравнителен анализ на фискалното управление на САЩ и ЕС и са идентифицирани области на интервенция за подобряване на фискалното управление в ЕС и България.

Пазар на труда, образование и регионално развитие: Проследена е динамиката на пазара на труда и младежката безработица и са изведени тенденции. Емпирично е

проучена готовността на студентите-икономисти за реализация на трудовия пазар в условията на дигитална трансформация.

Регионален анализ и туризъм: Изследвани са ключови аспекти на туризма и тяхното регионално значение, включително влиянието на климатичните фактори върху туристическия потенциал на Дунавския регион. Предложени са мерки за развитие на туризма в Дунавския регион.

Приемам **авторските претенции** на гл. ас. д-р Александрина Александрова за научни и научно-приложни приноси, формулирани в резюметата и депозираната Справка за научните и научно-приложни приноси в представените за рецензиране публикации и материали. Те съответстват на тематиката на конкурса. Обобщавайки конкретните оценки за трудовете, считам, че гл. ас. д-р Александрина Александрова категорично е наясно с утвърдените в науката критерии за наличието на научна полезност в тях.

Оценявам високо научната и научноприложна дейност на кандидата. Представената научна продукция е логически обвързана, научно обоснована и емпирично потвърдена.

Гл. ас. д-р Александрина Александрова демонстрира висока научна експертност, задълбочена мултидисциплинарна изследователска дейност и познания по въпросите в областта на финансовата грамотност, фискалната политика и бюджетното управление, публичните финанси, фискалната конвергенция, регионалният анализ, пазара на труда, приложението на изкуствения интелект в икономическата дейност, дигитализацията, европейските фондове, икономическият растеж и др.

Публикациите за участие в конкурса показват задълбочени знания и експертиза в изследвана от гл. ас. д-р **Танер Исмаилов** проблематика. Най-значимите изследователски резултати на кандидата смислово и тематично могат да се обособят в следните направления:

Устойчиво потребление.

Като представители на този тип публикации се включват посочените в списъка с публикации разработки, а именно: основен монографичен труд, глава от монографичен труд, студия и един доклад, в които са апробирани резултатите от него. Същите са с номера (3.1), (7.5), (8.1), (10.1.) и (6.4). Темата за устойчивото потребление (основният монографичен труд на кандидата) е особено актуална в условията на преход към зелена икономика. В своето изследване, авторът анализира данни от

проведено авторово проучване през 2023 г., което ги прави особено актуални и към днешна дата.

Фискално управление и ефективност на фискалната система

Като представители на тази група публикации се включва колективна монография (публикация – 10.2.), а също и посочени в списъка с публикации разработки с номера (7.4.), (7.6.), (7.7.), (7.8.), (7.9.) и (9.1.).

Пазар на труда и младежка безработица: Преодоляване на социално-икономически предизвикателства.

Като представители на тази група публикации се включват публикации (7.10.), (5.1.), (6.5.), (7.11.).

Предприемачество и ролята на малките и средни предприятия (МСП): Катализатор за икономическо развитие.

Като представители на този тип публикации се отнасят разработки (6.3.), (6.6.) и (7.12.).

Банково дело и финансова стабилност: Навигация в динамична среда.

Като представители на този тип публикации се отнасят разработки (8.2.), (9.2.), (7.3.), (7.2.), (6.2.) и (6.1.).

Най-значимите авторови научни приноси области могат да се обобщят в:

Устойчиво потребление: Изследвани са теоретичните основи и практическите подходи за устойчиво потребление в България, включително информираността и мотивацията на домакинствата. Оценена е ефективността на политиките в подкрепа на устойчивото потребление и са предложени препоръки за подобрене. Проучен е глобалният интерес към екологично чисти млечни продукти, предлагайки 7P маркетинг микс за млекопреработвателни предприятия. Идентифицирана е и връзката между финансовата грамотност и въглеродния отпечатък.

Фискално управление и ефективност на фискалната система: Проведени са задълбочени научни проучвания на рамките за фискално управление на ЕС и САЩ, идентифицирайки ключови сходства и разлики. Обосновано е значението на фискалната устойчивост за фискалната политика на ЕС. Конструиран и приложен е оригинален модел за оценка на ефективността на българската фискална система. Изследвана е връзката между финансовата грамотност на населението и фискалния капацитет, като е доказано, че високата финансова грамотност е предпоставка за подобряване на фискалния капацитет на България.

Пазар на труда и младежка безработица: Изследвани са измеренията на

младежката безработица като социално-икономически проблем в ЕС през последното десетилетие. Доказано е, че липсата на възможности за придобиване на професионален опит води до трайно изключване от пазара на труда. Анализирани са измеренията на бедността и социалното изключване, както и доходното неравенство в България, доказвайки, че развитието на малкия бизнес може да преодолее доходното неравенство.

Предприемачество и ролята на малките и средни предприятия (МСП): Доказано е, че благоприятната бизнес среда за МСП насърчава самозаетостта, предприемачеството и икономическия растеж. Разработени са методи за иновативна подкрепа за устойчиво развитие на селскостопанския сектор. Извършена е оценка на ESG факторите и влиянието на капитала върху източниците на финансиране на фирми.

Потвърждавам и приемам **авторските претенции на гл. ас. д-р Танер Исмаилов** за научни и научно-приложни приноси, формулирани в резюметата и обособени в приложената към документите справка за научните приноси. Те съответстват на тематиката на конкурса. Обобщавайки конкретните оценки за трудовете, считам, че гл. ас. д-р Танер Исмаилов е наясно с утвърдените в науката критерии за наличието на научна полезност в тях.

Оценявам високо научната и научноприложна дейност на кандидата. Представената научна продукция е логически обвързана, научно обоснована и емпирично потвърдена.

Гл. ас. д-р Танер Исмаилов показва висока научна експертност и познания по въпросите в областта на устойчивото потребление, фискалното управление и ефективност на фискалната система, пазара на труда и младежката безработица, предприемачеството и ролята на малките и средни предприятия, както и банковото дело и финансовата стабилност.

Приносите на гл. ас. д-р Таня Пламенова Тодорова, представени в документите и публикациите за участие в конкурса, се консолидират основно в областта на фискалната политика и икономическия растеж, както следва:

Оптимизиране на публичните приходи и икономически растеж: Анализирани са публичните приходи с цел тяхното оптимизиране за насърчаване на икономическия растеж. Проведено е емпирично изследване на динамиката на публичните приходи в България и други страни от ЕС, като е установена зависимостта между публичните приходи и БВП. Очертани са основните тенденции в развитието на данъчните приходи и възможностите за намаляване на

техния дял в БВП, предлагайки реструктуриране от деформиращи към недеформиращи данъци за по-висока ефективност. Препоръчано е ограничаване на прогресивното данъчно облагане за сметка на пропорционалното.

Влияние на бюджетното салдо и дефицит върху икономическия растеж:

Чрез иконометричен анализ е установена степента на зависимост между бюджетното салдо и икономическия растеж. Доказано е, че увеличаването на бюджетния дефицит не се отразява положително върху реалния растеж на БВП, като балансираното бюджетно салдо влияе най-благоприятно. Препоръчано е редуцирането на бюджетния дефицит чрез увеличаване на данъците, разширяване на данъчната основа или намаляване на публичните разходи. Подчертава се, че „големите правителства“ забавят икономическия растеж поради високите разходи за данъкоплатците.

Ефективност на публичните разходи: Изследвана е производителността на публичната дейност и ефективността на публичните разходи в България и новоприетите в ЕС държави. Доказано е, че увеличаването на публичните разходи не се отразява положително върху растежа на БВП. Предложени са изводи и препоръки за постигане на „оптимален размер“ на публичните разходи. Препоръчано е функционалното и икономическото реструктуриране на публичните разходи от непроизводителни към производителни дейности и от текущи към инвестиционни разходи.

Представеният за рецензиране основен монографичен труд на кандидата е публикуван през 2016 г., т.е. анализът и данните в него обхващат период от повече от 10 години назад, което повдига въпроса относно неговата актуалност към датата на участие в конкурса.

7. Академична известност

Съгласно предоставената справка за цитирания са налице **83** цитата на публикации на гл. ас. д-р **Александрина Александрова** в международните наукометрични бази данни от които **33 в Web of Science** и **40 в Scopus**. Предоставени са и данни за 5 цитирания в монографии и колективни томове с научно рецензиране и 5 в нереферирани списания с научно рецензиране. Кандидатът има профил в Scopus, Web of Science, ORCID, Google Scholar, Researchgate и др. с верифицирана афилиация

към Стопанска академия „Д. А. Ценов“, което предполага по-добра видимост и цитируемост. Положително впечатление прави, че в представената справка за цитирания на кандидата не се откриват автоцитирания.

Поставям акцент върху високата научна разпознаваемост и цитируемост на автора – гл. ас. д-р Александрова притежава Индекс на Хирш (**h-index**), както следва:

- **4 в Web of science;**
- **2 в Scopus;**
- 6 в Google scholar;
- 6 в Researchgate.

Съгласно предоставената справка за цитирания са налице **71 цитата** на представените автори публикации, от които **31** цитирания в **Scopus/WOS**, **39 в нереферирани списания** с научно рецензиране. Необходимо е да се отбележи един цитат в монография с научно рецензиране. Цитиранията на научните публикации са както от български автори, така и от чуждестранни учени. Кандидатът има профил в Scopus, Web of science, Erih Plus, Google Scholar, ORCID, Publons, E-library.ru и др., с посочена афилиация към СА „Д. А. Ценов“- Свищов, което насърчава високата цитируемост на автора. Поставям акцент върху факта, че в представената справка за цитирания на кандидата не се откриват автоцитирания.

Гл. ас. д-р Танер Исмаилов има следния h-index за цитируемост в международните бази данни, както следва:

- **Web of Science - 2 h-index**
- **Scopus - 1 h-index**
- Google Scholar - 5 h-index
- ResearchGate - 5 h-index

Съгласно предоставената справка за цитирания са налице общо **48 цитата** на публикации на **гл. ас. д-р Таня Тодорова**, от които в международните наукометрични бази данни **Web of Science и Scopus - 28**. Впечатление прави, че в тези 28 цитирания, кандидатът е посочил и значителен брой автоцитати. Съгласно приложимата дефиниция в ЗРАС: **"автоцитат"** е цитат, при който цитираната и цитиращата публикация имат поне един общ автор“. Посочените автоцитати са в разрез с разпоредбите на ЗРАС, Чл. 26. (Нов - ДВ, бр. 30 от 2018 г., в сила от 04.05.2018 г.): „(2) Минималните национални изисквания са съвкупност от изисквания, всяко от които се определя чрез числовите стойности на един или няколко обективно измерими

показатели, съотнесими към съответната научна област и/или професионално направление, като: 1. наукометрични показатели, които отразяват научните резултати и техният отзвук в научната литература, и/или показатели, които отразяват измерими постижения в художествено-творческата или спортната дейност, като: брой авторски монографии, брой публикации в реферирани и индексирани издания, брой глави в книги, брой студии и/или обзори, брой цитати **без автоцитати**...“ Предоставени са и данни за 18 цитирания в монографии и колективни томове с научно рецензиране и 2 в нереферирани списания с научно рецензиране. В документите си за кандидатстване по конкурса кандидатът не е предоставил информация за наличието на изследователски профили в базите: Scopus, Web of Science, ORCID, Google Scholar, Researchgate, ErihPlus и др. Предвид липсата на официално заявени и потвърдени от автора такива профили в документите за кандидатстване по конкурса, не могат да се направят справки за h-index-а за цитируемост на гл. ас. д-р Таня Тодорова, съотв. да се обобщят прецизни изводи относно нейната разпознаваемост и цитируемост в научноизследователското пространство.

8. Допуснати слабости, критични бележки и препоръки

Към гл. ас. д-р Александрина Борисова Александрова

Не отчитам допуснати слабости и неточности в представените за рецензиране публикации и нямам критични бележки към гл. ас. д-р Александрина Александрова. Предвид категоричните ѝ опит и експертиза в областта на провеждане на научни изследвания и публикуване на резултатите от тях в издания с IF/IR, препоръките ми към нея за бъдеща работа са насочени към търсене на възможности за научно рецензиране на трудове, публикувани в наукометричните бази Scopus/Web of Science.

Към гл. ас. д-р Танер Мустафов Исмаилов

Не отчитам съществени грешки и неточност в представените за рецензиране публикации, но мога да направя следната препоръка за подобряване бъдещата работа - научните изследвания на автора да продължат и в бъдеще по изследваната проблематика и резултатите от тях да бъдат публикувани в международни издания с IF/IR, за което кандидатът има богат практически опит и научен потенциал.

Към гл. ас. д-р Таня Тодорова

Отчитам някои липси и неточности в представените за рецензиране публикации и документи за участие в конкурса, които съм описал по-горе в настоящото становище, и на тази база формулирам следните препоръки за подобряване бъдещата работа:

1. Кандидатът да повиши своята ангажираност в научноизследователска дейност посредством участие в повече национални и международни научни форуми.
2. Кандидатът да повиши публикационната си активност по изследваната проблематика в направление 3.8 Икономика и да публикува резултатите от своите изследвания в международни издания с IF/IR.
3. Кандидатът да разшири спектъра от научни области на своите изследвания, тъй като към момента значителна част от тях са концентрирани в областта на фискалната политика.

9. Обобщена оценка

Представените от тримата кандидати материали за участие в конкурсите формално отговарят на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника за развитие на академичния състав в Стопанска академия. Съгласно предоставените документи и материали за рецензиране, както и Справката за съответствие с минималните национални изисквания и изискванията по чл. 116 от Правилника за развитие на академичния състав в Стопанска академия, предоставени от всеки от тримата кандидати, сумарно от всички показатели гл. ас. д-р **Александрина Александрова декларира, че е генерирала общ брой от 2342,20 точки**, гл. ас. д-р **Танер Исмаилов декларира 1442,99 точки** и гл. ас. д-р **Таня Тодорова – 1333 точки**. Предвид изложеното до момента, смятам че най-обективния подход, приложим в ситуацията с трима кандидати за заемане на длъжността „доцент“ при два обявени конкурса, е прилагане на класиране по точки, както следва: с най-висок брой – гл. ас. д-р **Александрина Борисова Александрова**, на следващо място – гл. ас. д-р **Танер Мустафов Исмаилов** и на последно място – гл. ас. д-р **Таня Пламенова Тодорова**. Въпреки че и тримата кандидати формално отговарят на всички изисквания за заемане на длъжността „доцент“ по описаните конкурси, двамата с по-висок брой точки демонстрират по-голям опит в научноизследователската си дейност (по отношение на публикационна активност в световните наукометрични бази данни

Scopus/Web of Science и проектна дейност (вкл. ръководство и участие в национални и международни научни и образователни проекти), както и по-висока разпознаваемост в научното пространство (брой цитирания и индекс на цитируемост).

На основание на изложеното по-горе давам **положителна оценка** и убедено препоръчвам на почитаемото научно жури да предложи на Факултетния съвет на Факултет „Финанси“ при Стопанска академия „Д. А. Ценов“ да избере гл. ас. д-р Александрина Борисова Александрова и гл. ас. д-р Танер Мустафов Исмаилов за заемане на академичната длъжност „**доцент**“ по професионално направление: 3.8 Икономика, научна специалност „Политическа икономия“.

28.07.2025 г.

Член на НЖ:

/доц. д-р Марин Стефанов Маринов/